

LÄRARENS GUIDE TILL UPPHOVS- RÄTTSSKOLAN

Merja Kauppinen

PRV

© Kopioisto rf 2017

Text: Merja Kauppinen.

Bearbetat i svensk översättning av PRV 2019.

Illustrering: Tarja Petrell / JCO Digital Oy

Denna handbok är en kort introduktion till Upphovsrättsskolan för lärare och lärarstuderande. Guiden innehåller även pedagogiska verktyg för undervisning om upphovsrätt. Upphovsrättskompetens är alltså en del av lärarens yrkeskunskap och bör upprätthållas på samma sätt som andra professionella färdigheter.

Upphovsrättsskolans material är producerat av upphovsrättsorganisationen Kopiosto rf. Materialet har framställts av experter inom pedagogik och upphovsrätt. Den pedagogiska delen av materialet och lärarutbildningen har planerats av lektor Merja Kauppinen från institutionen för lärarutbildning på Jyväskylä universitet i en arbetsgrupp vars övriga medlemmar var lektorerna i modersmål och litteratur Susanna Mononen och Mari Erho samt upphovsrättsexperterna inspektör Juha Kallanranta samt licenseringschef och jurist Kirsi Salmela. Materialet för grundskolan har planerats och framställts av läraren i modersmål och litteratur Arja Kangasharju, specialbibliotekarie Marjukka Peltonen, klasslärare Henna Ylihärsilä samt Juha Kallanranta och Kirsi Salmela. Materialet har skapats i ett projekt vars ledningsgrupp bestått av finska Utbildningsstyrelsen, undervisnings- och kulturministeriet samt undervisningssektorns fackorganisation OAJ.

Upphovsrättsskolan är en svensk översättning av finska förlagan Kopiraittila Skola. Patent- och registreringsverket, PRV, i Sverige har anpassat översättningen till svensk lagstiftning. I arbetet med Upphovsrättsskolan har även ett flertal svenska upphovsrättsorganisationer deltagit. PRV förvaltar webbsidan Upphovsrättsskolan i Sverige.

Välkommen till Upphovsrättsskolan!

GUIDENS INNEHÅLL:

1. Välkommen till Upphovsrättsskolan – presentation av materialet	s. 4
2. Upphovsrätten i undervisningen som en del av multilitteracitet och lärandefärdigheter	s. 5
3. Att lära ut upphovsrätt	s. 9
4. Att lära sig upphovsrätt	s. 11
Bilaga: Självutvärderingsblanketten	s. 14

1. VÄLKOMMEN TILL UPPHOVSRÄTTSSKOLAN – PRESENTATION AV MATERIALET

Avsikten med Upphovsrättsskolans undervisningsmaterial är att inspirera och uppmuntra lärarna och eleverna till kreativt arbete som respekterar upphovsrätten.

I Upphovsrättsskolans webbtjänst (www.upphovsrattsskolan.se) finns undervisningsmaterial om upphovsrätten för grundskolan och lärarutbildningar. I Upphovsrättsskolan lär man sig om upphovsrätten med hjälp av olika spelliknande och interaktiva övningar och tester.

BILD 1. Material i Upphovsrättsskolan

	Grundskolan	Lärarutbildning och lärarnas fortbildning
MATERIAL	1–3 åk <ul style="list-style-type: none"> – Minnesspel – Hitta ©-symbolen	Pedagogiskt material Undervisningstips
	4–6 åk <ul style="list-style-type: none"> – Lyckohjulet – QR-spelet	Lärarens material Upphovsrättsguide
	7–8 åk <ul style="list-style-type: none"> – Upphovsrättstest – Artistspelet – QR-spelet	Upphovsrättskompetens praktik 1. Kunskap om upphovsrätten <ul style="list-style-type: none"> – Frågesport
	9 åk <ul style="list-style-type: none"> – Upphovsrättstest – Musikalprojekt – Källhänvisning	2. Förmåga att använda olika typer av material <ul style="list-style-type: none"> – Sant eller falskt
	Lärarens material <ul style="list-style-type: none"> – Minneslistor – Anvisningar – Nyttiga länkar – Diplom m m	3. Informationssökningskompetens och kritisk läskunnighet <ul style="list-style-type: none"> – Bingo Sluttest Självstudieanvisning

Materialet är indelat i två kategorier; material för grundskolan, uppdelat enligt årskurs 1–3, 4–6, 7–8 och 9, och material för lärarutbildningar. Övningarna och testerna är uppbyggda så att de går framåt stegvis, så att exempelvis elever på mellanstadiet kan repetera mer grundläggande

kunskaper och färdigheter med hjälp av materialet för lågstadiet innan de tar sig an materialet för sitt eget stadium. I kurser och övningsarbeten inom lärarutbildningen kan man använda en materialet i sin helhet från Upphovsrättsskolan eller enskilda övningar och tester för att fördjupa och repetera sina kunskaper om upphovsrätten. I lärarutbildningen är det även bra att bekanta sig med de pedagogiska idéerna i materialet för alla årskurser och utbildningsformer samt användningen av materialet. Vi uppmanar också lärare att uppdatera sina kunskaper om upphovsrätt genom att gå igenom materialpaketet för lärarutbildningar, med tillägg för undervisningsmaterialet för det stadium där de undervisar. På så sätt kan de se till att deras egna kunskaper och färdigheter är aktuella.

Det finns eget spelliknande material för varje årskurs på grundskolan. Materialet för lärarutbildningen består av tre spelliknande övningar och ett slutprov. Övningarna och materialet för lärarutbildningen är utformat så att de studerande även kan avlägga ett paket på egen hand exempelvis som en del av en kurs eller som en egen, halv kurs.

2. UPPHOVSRÄTTEN I UNDERVISNINGEN SOM EN DEL AV MULTILITTERACITET OCH LÄRANDEFÄRDIGHETER

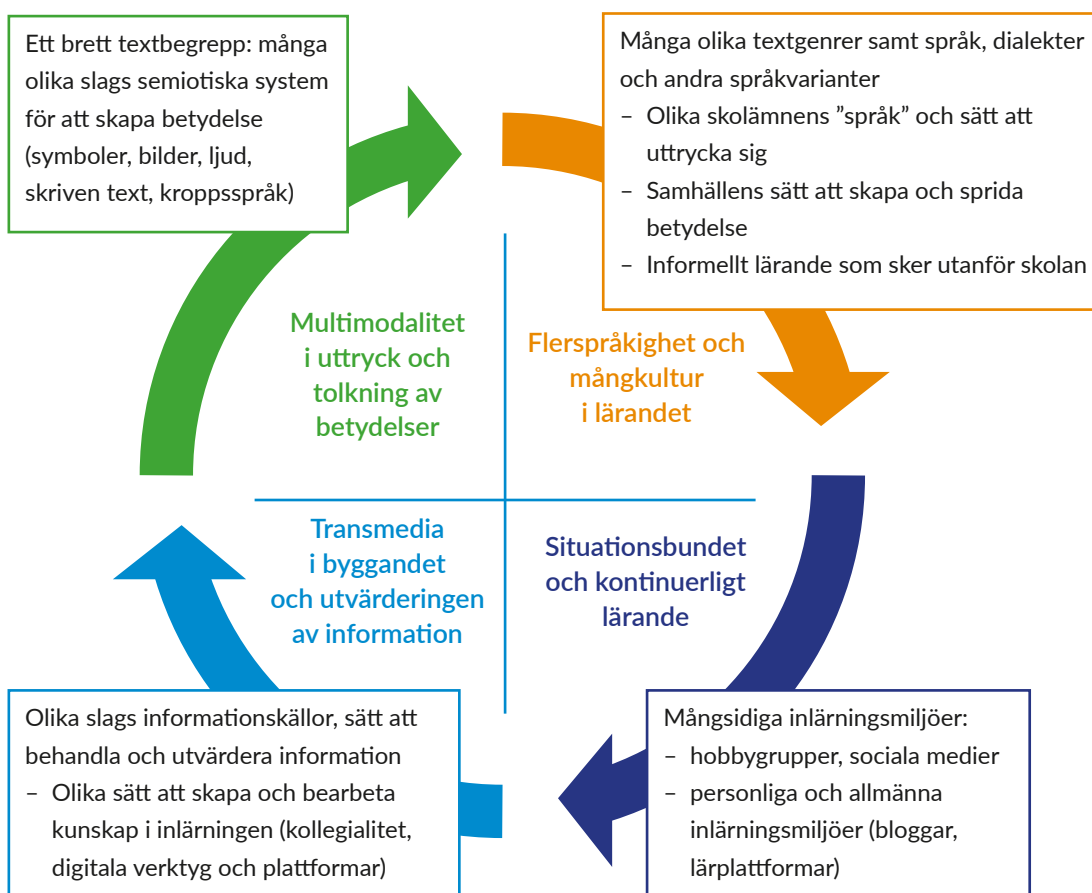
Upphovsrätten är en del av elevernas och lärarnas vardag på många olika sätt. Särskilt den digitala tekniken har fört med sig nya möjligheter att dra nytta av innehåll och olika slags verk. Å andra sidan har tekniken fört med sig verktyg och plattformar som ger privatpersoner möjlighet att inte bara ta emot och konsumera innehåll och olika slags verk utan även producera, bearbeta och dela dem. Detta har gjort produktionen av innehåll enklare och mer mångsidig, men samtidigt ökat behovet av kunskap om mekanismerna bakom produktion av information samt de etiska och juridiska aspekterna av kommunikation.

Kunskap om upphovsrätt måste kunna tillämpas rätt i olika situationer och den måste också uppdateras, på samma sätt som många andra färdigheter som behövs för produktion av material. Förmågorna att tolka och skapa texter, verk och annat kreativt innehåll hör till den moderna människans grundläggande färdigheter; de är verktyg för lärande i vardagen och målinriktade studier. Dessa färdigheter börjar utvecklas redan i början av skoltiden när eleven utför olika slags uppgifter. Lärarens uppgift är att föra fram vikten av kunskap om upphovsrätt i olika kurser och årskurser samt följa med hur elevernas kompetens utvecklas. På så sätt blir upphovsrätten en naturlig del av undervisningen och studierna.

Inte bara skrivet språk utan även helhetsbetydelser bestående av rörliga bilder, olika slags ljud och symboler är en sorts texter, som vi kontinuerligt tolkar och producerar i olika situationer och miljöer. Vi skapar hela tiden nya verk av sådana som redan finns; vi återanvänder och kombinerar på ett kreativt sätt olika slags färdiga texter, bilder, symboler och ljud eller delar av dem för att skapa egna texter och verk. Medvetna hänvisningar i en text till en annan text, alltså intertextualitet, är också ett sätt att skapa nya betydelser. All denna textrelaterade verksamhet och framställning av egna betydelser regleras genom upphovsrätten, som ger upphovspersonen till det ursprungliga verket rätt att förvalta och använda sitt verk samt eventuellt rätt till kompensation för resultatet av det skapande arbetet.

Enligt den pedagogik som rör moderna färdigheter för läsning, skrivning och kommunikation – multilitteracitet – växer man undan för undan in i tolkningen och användningen av olika slags texter i de sammanhang och miljöer där texterna används. På samma sätt lär man sig upphovsrättsfärdigheter bäst genom att använda dem i olika uppgifter i olika lärmiljöer, kurser och skolämnen. Även Upphovsrättskolans internetbaserade uppgifter bygger på dessa undervisningssätt..

BILD 2. Multilitteracitet i undervisningen och i lärandet

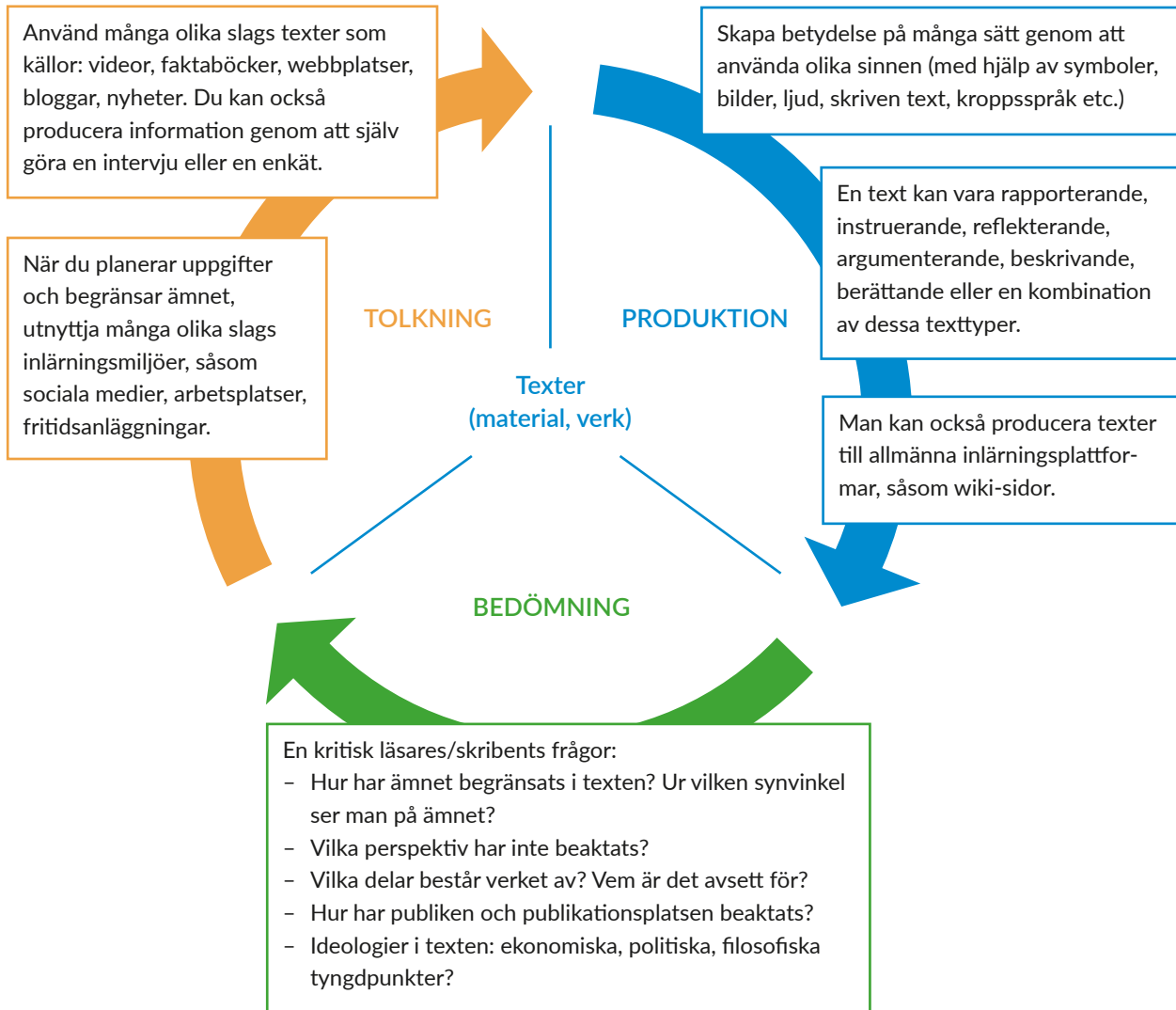

Förståelse för och förmåga att tillämpa grunderna för upphovsrätten samt respekt för upphovsrätten är en del av multilitteraciteten. I undervisning som bygger på elevens eller den studerandes aktiva deltagande och informationssökning rekommenderas kreativt arbete som utmynnar i olika slags verk, såsom texter, bildkonstverk, videoupptagningar och multimedieverk (BILD 3). I samband med det kreativa arbetet använder man olika typer av utrustning och program, övar på att använda digitala medier och lär sig använda och tolka olika källor. Denna typ av projektbaserat arbete syns i flera skolämnen och utbildningsinnehåll.

Det projekt- och fenomenbaserade lärandet ökar hela tiden, eftersom man när man talar om lärande och lärmiljöer betonar elevernas egna erfarenheter, informationssökning och tillämpning av information samt lärandefärdigheter. I takt med att internet och olika typer av teknisk utrustning har utvecklats och blivit mer tillgängliga har även lärandet blivit mer tillgängligt. Detta innebär att det är lättare än någonsin tidigare i mänsklighetens historia att utveckla sina färdigheter och skaffa information. Lärandet har gjorts oberoende av tid, plats och andra miljöfaktorer så att allt fler har tillgång till alltmer mångsidiga informationskällor.

Tack vare teknologin och det faktum att det har blivit så enkelt att skaffa fram information sker en stor del av inläringen utanför den formella utbildningen och människor lär sig på många andra sätt än att läsa (skol)böcker. I takt med att lärandet blir mer tillgängligt, blir förmågan att sälla fram pålitlig, användbar information, sammanställa och kritiskt granska information (kritisk läskunnighet) samt tillämpa och använda information en allt viktigare del av utbildningen och livet i allmänhet. Utbildningen måste också ge de eleverna verktyg för att hantera information och utveckla de färdigheter (som samhällsmedborgare) som de nya lärmiljöerna kräver. När förmågan att hantera lärandets processer är minst lika viktig som slutresultatet innebär detta förändringar i miljön för det formella lärandet, arbetsmetoderna, materialen och bedömningen av lärandet. Att leda lärandets processer blir då en central del av lärarens arbete, och detta material och dess stig för eget arbete har planerats som stöd för detta.

BILD 3. Multilitteracitet i elevens egna kreativa arbete

3. ATT LÄRA UT UPPHOVSRÄTTSKOMPETENS

För kreativ användning av texter och andra verk finns både etiska och juridiska riktlinjer, vars tillämpning man behöver öva på. Läraren måste förstå och behärska upphovsrätten ur användarens, uphovspersonens och utbildarens perspektiv.

BILD 4. Lärarens tredelade roll i förhållande till upphovsrätten

1. En lärare som användaren av verk	2. En lärare som uphovsperson till eget material	3. En lärare som utbildare av kunskap om upphovsrätt
Läraren använder många olika slags verk och material i sin undervisning.	Läraren producerar undervisningsmaterial som innehåller material skapat av andra, såsom bilder och text. Läraren har som uphovsperson rätt att bestämma om sådant som gäller användningen av det material hen har framställt	Läraren lärt ut kunskap om upphovsrätt till sina elever oavsett på vilket stadium eller i vilket ämne hen undervisar. Läraren är också en förebild för såväl sina elever eller studerande som deras föräldrar och andra runt omkring när det gäller användningen av verk och texter i undervisningen eller som en del av eget material.

I undervisningen använder läraren texter och verk av andra – så kallat autentiskt undervisningsmaterial – samt pedagogiskt material som framställts av andra. Lärare framställer också eget undervisningsmaterial för eget eller skolans användning. Varje lärare lär också ut upphovsrättskompetens och kunskap om hur man använder verk och är en förebild när det gäller att respektera upphovsrätten. Dessa olika roller kräver kunskap om upphovsrätten och bland annat de avtals- och licenslösningar som finns för skolor, förmåga att tillämpa denna kunskap i sin egen undervisning, exempelvis när man organiserar lärmiljöer och framställer undervisningsmaterial, samt pedagogiska kunskaper och förmåga att lära ut information och färdigheter som berör upphovsrätten. Kunskap om upphovsrätt berör inte bara mediefostran och mediefärdigheter utan är en del av undervisningen inom flera skolämnen och teman. Utrustning, teknik, tillämpningar och elektroniska plattformar utvecklas ständigt, vilket gör att även kraven på kunskap om upphovsrätt ökar.

Upphovsrättskompetensen måste uppdateras och det gäller inte bara kunskap om paragrafer, utan också om att bygga kunskap om etik; respekt för andras arbete, god sed och god nätetikett. Kunskap om upphovsrätt är på många sätt kopplad till multilitteracitet, särskilt kritisk läskunnighet och källkritik samt ändamålsenlig, visionär kommunikation som innefattar förmågan att rikta och begränsa sitt budskap samt netiket. Upphovsrätten berör inte bara det material man använder och producerar i undervisningen utan också allt annat kreativt skapande, även på fritiden. Kunskaperna om kreativt skapande befästs och blir till vanor när gränserna mellan lärandet i skolan och på fritiden suddas ut även när det gäller upphovsrätten. Målet är att befästa elevernas kunskaper och färdigheter i praktiken så att de kan dra nytta av det de lärt sig i skolan i sin vardag.

I Upphovsrättsskolans material behandlas frågor som gäller upphovsrätten som en del av undervisningen samt informationssökningen och -hanteringen. Materialet behandlar grundläggande upphovsrättsrelaterade kunskaper och färdigheter samt ger modeller för hur man kan öva på dessa inom olika kurser och skolämnen. Samtidigt ger det lärare och lärarstuderande möjlighet att uppdatera sina egna upphovsrättskunskaper och färdigheter.

Upphovsrättsskolan i den svenska läroplanen

Den allt snabbare samhällsförändringen och internationaliseringen öppnar nya möjligheter för produktion, kommunikation och konsumtion med och av digitala verktyg och media. I dag kan eleverna i högre utsträckning än tidigare skapar egna bilder, poddar, filmer, texter, appar, spel som de gärna delar med sig av till en publik utanför klassrummet.

Läroplanen för grundskolan, Lgr 11, omfattar skrivningar som berör immateriella rättigheter och upphovsrätt. I till exempel ämnet bild får eleverna lära sig om rättigheter och skyldigheter vid användning av bilder och i svenska hur man citerar och gör källhänvisningar. I läroplanens del 1 finns en beskrivning av kopplingen mellan entreprenörskap, digital kompetens och frågor som berör immateriella rättigheter. Lgr 11, del 1 under rubriken Skolans uppdrag:

” Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling. Alla elever ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik. De ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information. Utbildningen ska därigenom ge eleverna förutsättningar att utveckla digital kompetens och ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.”

4. ATT LÄRA SIG UPPHOVSRÄTTSKOMPETENS

Upphovsrättsrelaterade kunskaper och färdigheter är en del av multilitteraciteten, eftersom de behövs i kreativt skapande när man 1) använder, 2) producerar och 3) delar innehåll. Processen för det kreativa skapandet följer projektarbetets olika skeden, som beskrivs i materialet om kreativt skapande (BILD 5). Modellen kan användas i vilken kurs som helst där man arbetar med olika slags projektarbeten.

BILD 5. Den studerandes eget arbetes steg

Upphovsrättskompetensen delas in i kunskap om upphovsrätten och förmåga att tillämpa denna kunskap, förmåga att använda olika slags material samt informationssökningskompetens och kritisk läskunnighet enligt följande:

BILD 6. Upphovsrättskompetens

1. Kunskap om upphovsrätten	2. Förmåga att använda olika typer av material	3. Informationssökningskompetens och kritisk läskunnighet
<ul style="list-style-type: none"> - upphovsrättsliga begrepp, respekt för upphovsrätten - upphovspersonskap, verkshöjd och upphovsrättsskydd - ”jag som upphovsperson”, det vill säga eget kreativt skapande - användning och delning av verk, tillståndslösningar och licenser, bearbetning av verk, ideella rättigheter - fotografering och publicering av fotografier samt integritetsskydd - kränkning av upphovsrätten, straffrättsligt ansvar och påföljder - offentlighet och synlighet i sociala medier 	<ul style="list-style-type: none"> - referat och källhänvisningar - användning av bilder, musik, ljud, rörliga bilder och kombinationer av dessa i uppgifter inom undervisningen - bearbetning av bilder och verk, ideella rättigheter - tillståndslösningar, avtal och Creative Commons-licenser 	<ul style="list-style-type: none"> - informationssökning för skolarbeten (projektarbeten och uppsatser, olika slags presentationer, små forskningsprojekt, videoupptagningar och andra multimediala framträdanden) - utvärdering av information, jämförelse av olika källor, relatering av information, källkritik - att hitta ursprunget till information, användning av så kallade andrahandskällor - olika perspektiv på en fråga eller ett fenomen och sammanställning av dessa - att dela innehåll på olika plattformar och servrar - källhänvisningar

Vilka färdigheter som är viktiga i dessa övningar varierar. I det spelliknande materialet är kunskap om upphovsrätten det viktigaste, men i de tillämpade övningarna i egen produktion utgår man från praktiska situationer och söker, tolkar och producerar material till dem. Elevens läsning, tolkning och produktion av material (texter, källor) är då det primära, och dessa aktiviteter varvas med information om upphovsrätten.

Upphovsrättskompetens innefattar många olika typer av kunnande; kunskap om begrepp som har att göra med upphovsrätten, förmåga att tillämpa denna kunskap i olika uppgifter och en positiv attityd, det vill säga en vilja att tillämpa sin kunskap om upphovsrätten i sitt eget arbete och kreativa skapande. Det är med andra ord fråga om en helhet av färdigheter som innefattar en positiv attityd och vilja som viktiga delar.

När man lär ut upphovsrättsfärdigheter enligt en uppdelad modell krävs också att man när man diskuterar olika uppgifter, exempelvis videoupptagningar eller presentationer, tar upp såväl de specifika färdigheter man övat under kursen som upphovsrätten i allmänhet. Upphovsrättsskolans material med sina övningsmodeller och minneslistor för projektarbeten ger goda möjligheter för detta. Inläringen görs mer effektiv med hjälp av självutvärderingsblanketten (se bilagan), där bedömningen av de egna upphovsrättsfärdigheterna kan vara en naturlig del av utvärderingen av det egna arbetet och lärandet vid sidan av exempelvis en bedömning av dispositionen av innehåll och användningen av källor.

Upphovsrättsskolans spelliknande material om upphovsrätten innehåller såväl praktisk problemlösning som information om grunderna för lösningarna. Det har inspirerats av körkortet; eleven måste genomgå ett slags prov för att bevisa att hen har den erfarenhet och kunskap som krävs innan hen får sitt upphovsrättsdiplom. Provet består av olika delprestationer och som hjälp har man en samling material, såsom faktarutor om olika ämnen.

I Upphovsrättsskolans material ingår även tips på hur man kan lära ut upphovsrättsfärdigheter som helheter eller i delar i samband med olika projekt och uppgifter samt anvisningar för självstudier på andra stadiet och inom lärarutbildningen. Med hjälp av anvisningarna för självstudier och Upphovsrättsskolans material kan en elev eller lärare lära sig om upphovsrätten på egen hand.

UTVÄRDERING AV DEN EGNA UPPHOVSRÄTTSKOMPETENSEN I UPPHOVSRÄTTSSKOLAN

Namn: .....

Kurs/grupp: .....

Med hjälp av denna blankett kan du utvärdera din upphovsrättskompetens både före och efter att du gått igenom materialet i Upphovsrättsskolan. Genom utvärderingen kan du se vad du har lärt dig genom övningarna på Upphovsrättsskolan. När du har fyllt i båda delarna av utvärderingsblanketten kan du jämföra dina upphovsrättskunskaper, färdigheter och attityder med de kriterier som du hittar efter blanketterna. Med hjälp av kriterierna kan du se vad du redan kan när det gäller upphovsrätt och vad du behöver öva mer på.

UPPHOVSRÄTTSKOMPETENS INNAN ÖVNINGARNA I UPPHOVSRÄTTSSKOLAN

Utvärdera din upphovsrättskompetens (färdigheter, kunskaper, motivation, attityd och handlingar). Motivera din bedömning.

a. Informationssökningskompetens och kritisk läskunnighet

b. Förmåga att använda material

c. Kunskap om upphovsrätt

d. Annat: exempelvis erfarenheter och iakttagelser av sådant som handlar om upphovsrätt:

UPPHOVSRÄTTSKOMPETENS EFTER ÖVNINGARNA I UPPHOVSRÄTTSSKOLAN

Gå igenom utvärderingen av din upphovsrättskompetens som du gjorde innan du gjorde övningarna i Upphovsrättsskolan. Utvärdera nu din egen kompetens (färdigheter, kunskaper, motivation, attityd och handlingar) igen. Motivera din bedömning.

a. Informationssökningskompetens och kritisk läskunnighet

b. Förmåga att använda material

c. Kunskap om upphovsrätt

d. Annat: exempelvis erfarenheter och iakttagelser av sådant som handlar om upphovsrätt:

UPPHOVSRÄTTSKOMPETENS: BEDÖMNINGSKRITERIER

	A. INFORMATIONSSÖKNINGS-KOMPETENS OCH KRITISK LÄSKUNNIGHET	B. FÖRMÅGA ATT ANVÄNDA MATERIAL	C. KUNSKAP OM UPPHOVSRÄTTEN
UTMÄRKT	<p>Letar efter information i många olika slags källor och utvärderar både källorna och innehållet kritiskt.</p> <p>Ställer kritiska frågor om informationen i källorna.</p> <p>Kan göra korrekta källhänvisningar.</p> <p>Kan ta reda på ursprunget till information och undvika så kallade andrahandskällor.</p>	<p>Sammanställer och kopplar ihop information från olika källor.</p> <p>Hittar olika perspektiv på en fråga eller ett fenomen och kan sammanställa dem.</p> <p>Klarar av många olika slags arbeten, som avhandlingar, presentationer, videor, uppsatser.</p> <p>Kan dela innehåll på olika plattformar och servrar.</p> <p>Respekterar upphovsrätten vid användning och bearbetning av verk och material.</p> <p>Kan använda tillstånd och avtal vid användning av verk och delning av innehåll.</p> <p>Samlar in respons på både resultatet av det egna arbetet och själva arbetsprocessen och drar nytta av denna respons i nästa uppgift.</p>	<p>Känner till grundläggande upphovsrättsliga begrepp.</p> <p>Respekterar upphovspersonens ideella rätt vid användning och bearbetning av verk.</p> <p>Förstår det egna straffrättsliga ansvaret och följderna vid upphovsrättsintrång.</p>
BRA	<p>Kan skaffa information från olika källor och åtminstone delvis utvärdera den kritiskt.</p> <p>Kan fastställa bakgrunden till en källa.</p> <p>Kan göra korrekta källhänvisningar.</p>	<p>Sammanställer information från olika källor och upptäcker olika perspektiv på en fråga eller ett fenomen.</p> <p>Gör olika slags arbeten, såsom videoupptagningar, presentationer och uppsatser.</p> <p>Delar arbetet på olika plattformar.</p> <p>Förstår upphovsrättens betydelse vid användning av andras verk och material.</p> <p>Kan använda tillstånd och avtal vid användning av verk och delning av innehåll.</p>	<p>Känner till de mest centrala upphovsrättsliga begreppen.</p> <p>Förstår upphovsrätten i vissa konkreta situationer som handlar om avtal och publiceringssätt.</p> <p>Förstår betydelsen av upphovspersonens ideella rätt vid användning och bearbetning av verk.</p> <p>Förstår att kränkningar av upphovsrätten kan få konsekvenser.</p>
BÖR KOMPLETTERAS	<p>Letar efter information i några få slumpmässigt valda källor.</p> <p>Kan inte utvärdera källor och information kritiskt.</p> <p>Stora brister i källhänvisningarna.</p>	<p>Kan endast se en fråga ur ett enda perspektiv eller kan inte koppla ihop olika synvinklar med varandra.</p> <p>Kan inte behandla ett ämne på ett logiskt sätt.</p> <p>Gör hela tiden samma typ av arbeten.</p> <p>Delar alltid sina verk på samma plattformar.</p> <p>Kan inte skaffa eller tillämpa nödvändiga användningstillstånd eller licenser för eller på användningen av verk och material.</p>	<p>Känner bara till några få av de grundläggande upphovsrättsliga begreppen.</p> <p>Förstår att upphovsrätten skyddar skapande arbete, men kan inte använda tillstånd och avtal på korrekt sätt vid användning, bearbetning eller delning av verk och material.</p> <p>Respekterar inte upphovspersonens ideella rätt vid användning eller bearbetning av verk.</p> <p>Bristar i förståelsen av eget straffrättsligt ansvar.</p>

